

Sygn. akt III AUz 379/15

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Daria Stanek (spr.)

Sędziowie: SA Aleksandra Urban

SA Iwona Krzeczowska - Lasoń

po rozpoznaniu w dniu 22 lipca 2015 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania P. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z udziałem zainteresowanych K. K., R. M., M. M., J. O. i G. Ś.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 6 maja 2013 r.

o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek zażalenia organu rentowego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Słupsku - V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego, zawarte w punkcie drugim wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt V U 1134/13

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt III AUz 379/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt V U 1134/13 Sąd Okręgowy w S. - V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego P. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 6 maja 2013 r. (pkt I) oraz zasądził od P. G. na rzecz organu rentowego kwotę 360 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd I instancji uzasadniając rozstrzygnięcie zawarte w punkcie drugim wyroku wskazał, że kierując się treścią art. 102 k.p.c. zasądził od P. G. jako przegrywającego sprawę część kosztów należnych pozwanemu tytułem zastępstwa procesowego. Sąd Okręgowy podzielił pogląd wyrażony w orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2012 r. (I UZ 17/12), w którym Sąd ten uznał, że wydanie przez organ rentowy wielu decyzji dotyczących wysokości podstawy składek na ubezpieczenia społeczne osobno dla każdego ubezpieczonego (pracownika tego samego pracodawcy) nie powinno przekładać się na zwielokrotnienie kosztów zastępstwa procesowego.

Zażalenie na postanowienie zawarte w punkcie drugim ww. wyroku Sądu Okręgowego wywiódł organ rentowy, zarzucając błędne zastosowanie art. 102 k.p.c. oraz

§ 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych raz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego punktu drugiego wyroku i zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości wynikającej z § 6 pkt 5 rozporządzenia oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że brak jest podstaw do nieobciążania ubezpieczonego kosztami procesu w całości. Zdaniem skarżącego na gruncie obowiązującego prawa odwołanie od decyzji organu rentowego traktowane jest jako pozew. W niniejszej sprawie ubezpieczony przegrał sprawę, zatem stosownie do treści art. 98 k.p.c. ubezpieczony jako strona przegrywająca powinien zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowej obrony. Na koszty postępowania składają się koszty zastępstwa procesowego.

W ocenie skarżącego przedmiotowa sprawa dotyczy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne i jest to sprawa o prawa majątkowe, w związku z tym w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika zastosowanie znajduje § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych raz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Zdaniem skarżącego biorąc pod uwagę wartość przedmiotu sporu w przedmiotowej sprawie (z uwzględnieniem odrębnie sprawy każdego zainteresowanego), zgodnie z treścią § 6 pkt 5 rozporządzenia w sprawie opłat stawka minimalna wynagrodzenia wynosi 720,00 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie organu rentowego jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Na wstępie rozważań należy podkreślić, iż dwie podstawowe zasady rozstrzygania o kosztach procesu, a mianowicie zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę kosztów niezbędnych i celowych, statuuje art. 98 k.p.c. Sam fakt przegrania procesu –

co do zasady – stanowi podstawę do zastosowania omawianej regulacji art. 98 k.p.c.

Z jej istoty wynika bowiem, iż strona przegrywająca sprawę – zarówno materialnie, jak i formalnie – niezależnie od ewentualnej winy w prowadzeniu procesu, ponosi również finansową odpowiedzialność za koszty poniesione przez przeciwnika niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2012 r., V CZ 146/11, LEX nr 1147818).

Obciążenie strony, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, całością lub nawet tylko częścią kosztów procesu może jednak w okolicznościach konkretnej sprawy pozostawać trudne do pogodzenia z poczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Z tego względu ustawodawca przewidział - w art. 101, 103, 110 i art. 842 § 1 k.p.c. (zasada zawinienia), art. 102 (zasada słuszności) oraz art. 100 i 104 (zasada kompensaty kosztów) - specjalne unormowania pozwalające nie obciążać strony przegrywającej obowiązkiem zwrócenia przeciwnikowi całości lub części kosztów.

W szczególności, stosownie do treści art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, jest więc rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności.

Przepis ten pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane

z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, niepubl.). Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, przedawnienie, prekluzja, podstawa oddalenia żądania, zgodność zamiarów stron w sprawach dotyczących stosunku prawnego, który może być ukształtowany tylko wyrokiem, szczególna zawilość lub precedensowy charakter sprawy albo subiektywne przekonanie powoda co do zasadności zgłoszonego roszczenia - trudne do zweryfikowania a limine, a ponadto sposób prowadzenia procesu przez stronę przegrywającą albo niesumienne lub oczywiście niewłaściwe postępowanie strony wygrywającej, która w ten sposób wywołała proces i koszty połączone z jego prowadzeniem. Zalicza się do nich także okoliczność, że rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na podstawie faktów ustalonych na podstawie dowodów dopuszczonych przez sąd z urzędu, jak również niewspółmierność wysokości kosztów pomocy prawnej poniesionych przez stronę wygrywającą proces do stopnia zawilości sprawy i nakładu pracy pełnomocnika. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku, powinien być oceniony z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 26/11, niepubl. oraz z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11, niepubl.).

Ocena celowości zastosowania art. 102 k.p.c. w istocie ma charakter dyskrejonalny. Kwestia trafności jego zastosowania co do zasady może być objęta kontrolą Sądu wyższego rzędu, niemniej jednak ewentualna zmiana zaskarżonego orzeczenia o kosztach powinna następować wyjątkowo (tak Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 19 października 2012 r., V CZ 46/12, LEX nr 1250792, 26 stycznia 2011 r., IV CZ 103/10, LEX nr 898273, z dnia 26 września 2012 r., II CZ 95/12, LEX nr 1232771, w wyroku z dnia 4 listopada 1970 r., III PRN 83/70, LEX nr 14091, Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 30 października 2012 r., III APa 21/12, LEX nr 1236146).

Przepis artykułu 102 k.p.c. jest zatem przejawem tzw. prawa sędziowskiego i może być stosowany wówczas, kiedy okoliczności konkretnej sprawy dają ku temu podstawy. Jego celem jest zapobieżenie wydaniu orzeczenia o kosztach procesu, które byłoby niesprawiedliwe, sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego.

Mając na uwadze zaprezentowane rozważania prawne, Sąd Apelacyjny wskazuje, że nie podziela argumentacji żalącego się, iż okoliczności niniejszej sprawy nie dają podstaw do obciążenia ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego w części. Rację ma skarżący, że ubezpieczony przegrał spór, albowiem Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego od zaskarżonej decyzji. Przepis art. 102 k.p.c. pozostawia jednak Sądowi orzekającemu pewną swobodę w przyznawaniu kosztów procesu, gdyby stosowanie zasady odpowiedzialności za wynik procesu nie dało się pogodzić z zasadami słuszności. Potrzeba zastosowania tego przepisu powinna być oceniana w całokształcie okoliczności uzasadniających odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu.

Po rozważeniu wszystkich omówionych powyżej okoliczności Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, iż spełnione zostały przesłanki do zastosowania przepisu art. 102 k.p.c., a w sprawie zachodzi po stronie wnioskodawcy szczególnie uzasadniony wypadek, który umożliwia zasądzenie jedynie części kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Apelacyjny, podobnie jak Sąd Okręgowy, podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 11 maja 2012 r., w myśl którego wydanie wielu decyzji dotyczących wysokości podstawy składek na ubezpieczenia społeczne osobno do każdego ubezpieczonego (pracownika tego

samego pracodawcy) nie powinno przekładać się na zwielokrotnienie kosztów zastępstwa procesowego, gdyż stan faktyczny i prawny w każdej ze spraw jest identyczny.

W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że wynikiem postępowania toczącego się w przedmiocie ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników jednego pracodawcy powinna być jedna decyzja skierowana

do płatnika składek, jako jedynego dłużnika. Wydanie wielu decyzji (dotyczących każdego zainteresowanego pracownika z osobna) jest zabiegiem czysto technicznym i nie powinno się przekładać na zwielokrotnienie kosztów pomocy prawnej udzielonej stronom,

w szczególności dlatego, że stan faktyczny i prawny w każdej ze spraw jest identyczny.

Mając na względzie powyższe Sąd Apelacyjny uznał, że nakład pracy pełnomocnika pozwanego w niniejszej sprawie, w której połączono do wspólnego rozpoznania sprawy

z odwołań dotyczących pięciu zainteresowanych, nie uzasadnia przyznania kosztów zastępstwa procesowego w wysokości pięciokrotności stawki minimalnej. Niewspółmierność nakładu pracy pełnomocnika i stopnia złożoności sprawy do wysokości kosztów zastępstwa procesowego pozwanego ustalonej na podstawie przepisów rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, przy uwzględnieniu przedmiotu sporu oraz przebiegu postępowania sądowego, przemawiała za uznaniem, że w realiach rozpoznawanej sprawy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia § 11 ust. 2 ww. rozporządzenia Sąd Apelacyjny, biorąc pod uwagę treść uzasadnienia Sądu I instancji, stwierdza, iż w niniejszej sprawie podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego jest art. 102 k.p.c. oraz § 2, 3 oraz § 6 rozporządzenia. Nie ulega wątpliwości, iż Sąd I instancji przytoczył jako podstawę prawną § 11 ust. 2 rozporządzenia, niemniej jednak należy zauważyć, iż koszty zastępstwa procesowego w pełnej wysokości, które zostałyby zasądzone na tej podstawie wyniosłyby

w niniejszej sprawie 300 zł (5 x 60 zł), podczas gdy Sąd Okręgowy zasądził na rzecz pozwanego z tego tytułu kwotę 360 zł. Powyższe nakazuje przyjąć, iż przepis § 11 ust. 2 rozporządzenia został przez Sąd powołany omyłkowo, a w istocie Sąd miał na względzie regulację § 6 rozporządzenia. Absurdalny byłby bowiem wniosek, że stosując art. 102 k.p.c.

z jednoznacznym wskazaniem na zasądzenie części kosztów należnych z tytułu zastępstwa procesowego, Sąd przyznałaby pozwanemu kwotę wyższą niż maksymalna – ustalona przy zastosowaniu § 11 ust. 2 rozporządzenia.

Mając na względzie powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c.

w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł, jak sentencji postanowienia.